

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Тягунова Я. О.

*здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 081 – Право*

Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник: Манько Д. Г.

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

В епоху інформатизації суспільства та глобальних геополітичних змін у світі питання впровадження електронної демократії є надзвичайно актуальним.

Одним із основних конституційних прав кожного громадянина виступає право активної участі у соціально-політичних процесах, що слугує поштовхом для активного пошуку нових прогресивних методів та можливостей впливу на прийняття відповідних рішень у державі.

Електронна демократія, у тому числі електронне голосування, може бути тим інструментом, що забезпечить легкий та швидкий доступ громадян до участі у державних та політичних процесах.

Імплементация механізмів електронної демократії в законодавство держав, зокрема і України, є позитивним кроком для розширення інформатизації суспільства. Однак перед електронною демократією постає багато викликів (кібератаки, фейки, дезінформація в інформаційному середовищі тощо), які необхідно подолати спільними зусиллями суспільства та держави шляхом регулювання механізмів електронної демократії.

Питання електронної демократії, її особливостей та розвитку розглядалися у наукових працях таких вчених як Е.О. Войнова, Н.В. Грицяк, П.С. Клімушин, О.В. Радченко, А.І. Семенченко, Д.В. Спасібов, І. Б. Жилияєв.

У документах Ради Європи електронна демократія визначається як засіб зміцнення демократії, демократичних інститутів та демократичних процесів через використання інформаційно-комунікаційних технологій [1].

Електронна демократія є однією з стратегій підтримки демократії, демократичних інститутів, демократичних процесів та поширення

демократичних цінностей. Ця практика доповнює традиційні механізми демократії та є взаємопов'язаною з ними.

П.С. Клімушин та Д.В. Спасібов вважають, що електронна демократія є механізмом суспільно-політичної взаємодії між владою та суспільством, який особливо відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства.

На їх глибоке переконання, демократія сприяє активізації громадянської участі, оскільки у мережі Інтернет громадяни можуть обговорювати найважливіші питання, які стосуються їхнього життя та суспільства. Іншими словами, однією з ключових особливостей електронної демократії є її акцент на громадянську ініціативу. Завдяки широкому використанню інформаційно-комунікаційних технологій, електронна демократія забезпечує новий рівень взаємодії громадян між собою, з органами влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями та комерційними підприємствами [2, с. 50].

До основних принципів електронної демократії можна віднести: надання можливості громадянам брати участь у прийнятті рішень та впливати на політичні процеси за допомогою електронних засобів; забезпечення доступу до публічної інформації, включаючи роботу владних структур, для підвищення довіри суспільства; зниження бюрократичних бар'єрів та прискорення управлінських процесів за рахунок застосування технологій; створення платформ та інструментів для обговорення та обміну думками між громадянами та представниками влади; надання можливості громадянам брати участь у глобальних дискусіях та ухваленні рішень щодо національних та глобальних проблем.

Серед механізмів електронної демократії можна виділити наступні: електронний парламент, електронне законодавство, електронний суд, онлайн голосування, електронні петиції, електронні громадські обговорення, електронні консультації, електронний моніторинг, мобільні застосунки та платформи тощо.

Важливо відзначити, що при наявності неефективних бюрократичних процедур, які значно ускладнюють законне вирішення різних юридичних ситуацій, перехід цих процесів до електронного формату не призводить до покращення ефективності системи державного управління.

Однією з основних проблем впровадження політики електронної демократії є відсутність чіткого розуміння концепції, мети, завдань та перспектив цього напрямку, а також відсутність відповідних стратегічних рішень, які б могли забезпечити успішне впровадження програм електронної демократії. Це викликає проблеми політичної невизначеності електронної демократії.

Ще однією серйозною проблемою впровадження електронної демократії є нерівний рівень готовності органів влади, зокрема з позицій технічно-організаційної підготовки, до впровадження інструментів електронної демократії. Суттєві відмінності спостерігаються між центральними та регіональними органами влади.

Міністерство цифрової трансформації України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій.

Діяльність Міністерства цифрової трансформації України має великий вплив на розвиток електронної демократії в Україні. Наприклад, завдяки даному Міністерству було створено застосунок «Дія», який дає великий поштовх до розвитку електронної демократії. Однак цього замало.

Стає все очевиднішим, що без негайних, обґрунтованих та своєчасних реформ, спрямованих на поліпшення функціонування державного апарату, впровадження електронної демократії не матиме вираженого ефекту і обмежиться тривалими та неуспішними спробами.

Науково-технічна орієнтація у розвитку країни та відповідність інноваційній політиці є ключовими компонентами загальної стратегії держави. Ці стратегічні керівні принципи сьогодні мають гарантувати економічний прогрес країни.

При впровадженні, функціонуванні та розвитку електронної демократії необхідно приділяти особливу увагу механізмам забезпечення національної та міжнародної безпеки, щодо захисту інформації в її компонентних частинах. Треба запобігати несанкціонованому поширенню, використанню та порушенню цілісності, конфіденційності та доступності інформації, тим самим убезпечуючи важливі інтереси людини, суспільства та держави.

Встановлення співпраці з міжнародними організаціями інформаційної безпеки дозволить організувати ефективну систему інформаційної безпеки для продуктивної роботи електронної демократії. Це може бути досягнуто шляхом створення комплексної системи захисту інформації в національних електронних комунікаціях та їх складових, орієнтованої на модульний принцип, відповідно до чинного законодавства та нормативних документів у сфері технічного та криптографічного захисту інформації.

Отже, електронна демократія виражає захист суспільних інтересів та встановлює способи комунікації з владою через відповідні ефективні інструменти, однак для успішної та повної реалізації ідеї електронної демократії необхідно вирішити актуальні проблеми її впровадження, мати стратегічну мету та вирішити ряд завдань за підтримки та досвіду міжнародних партнерів.

Література:

1. Recommendation CM/Rec(2009)1 of the Committee of Ministers to member states on electronic democracy (e-democracy) (Adopted by the Committee of Ministers on 18 February 2009 at the 1049th meeting of the Ministers' Deputies). URL:http://www.coe.int/t/dgap/democracy/Activities/GGIS/CAHDE/Default_en.asp (дата звернення: 26.10.2023).

2. Клімушин П.С., Спасібов Д.В. Механізми електронного урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2017. 116 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-357-9-32>

АРБІТРАЖНА УГОДА: ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ

Цирфа К. А.

*аспірант за спеціальністю 081 – Право
ПВНЗ «Київський міжнародний університет»
м. Київ, Україна*

Термін «арбітражна угода» добре відомий українському законодавству. Він вживається у чинних нормативно-правових актах, що регламентують третейський розгляд спорів та присвячені відповідним правовідносинам. Зазвичай термін «арбітражна угода» використовується у тих випадках, коли справа стосується цивільно-правових відносин за участю іноземних громадян або іноземних юридичних осіб, або коли ці правовідносини ускладнені іноземним елементом. Це сфера дії міжнародного приватного права [2]. Щодо терміну «третейська угода», то він однаково застосовний як до внутрішніх, внутрішньонаціональних відносин, так і до відносин, що стосуються сфери дії міжнародного приватного права.

Слід зазначити, що, по суті, третейські угоди та арбітражні угоди – поняття тотожні, хоча за формою вони можуть відрізнятися. В обох випадках крім слова «угода» іноді застосовуються слова «застереження» або «запис»: «арбітражне застереження», «третейський запис» тощо. Всі вони є синонімами. Арбітражне застереження у зовнішньоекономічному договорі (контракті) є найпоширенішим видом угоди про арбітражний (третейський) розгляд спорів. У цьому випадку арбітражна угода стосується майбутніх спорів. Разом із цим, у практиці нерідкими є